Teuvo Pohjolainen
10.12.2025

Lausunto eduskunnan perustuslakivaliokunnalle Hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköistä tiedoksiantoa Verohallinnossa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 157/2025 vp)

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan pyytämänä lausuntona otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä esitän kunnioittavasti seuraavan.

1 Yleistä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi verotusmenettelystä annettua lakia, oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettua lakia, veronkantolakia, ennakkoperintälakia ja varainsiirtoverolakia. Verotuspäätösten ja muiden verotusta koskevien asiakirjojen sähköistä tiedoksiantoa laajennettaisiin. Tavoitteena on vähentää paperipostin määrää siten, että sähköinen tiedoksiantomenettely olisi selkeä, yhtenäinen ja oikeudenmukainen kaikkien verolajien sekä kaikkien verovelvollisryhmien osalta.

Kuten Hallituksen esityksessä eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 124/2025 vp) myös nyt esillä olevassa esityksessä tavoitteena on edistää pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaisesti sähköisen viranomaisviestinnän ensisijaisuutta niille hallinnon asiakkaille, joille se on mahdollista. Esityksellä pyritään varmistamaan, että kaikille sähköiseen asiointiin

kyvykkäille verovelvollisille voitaisiin antaa päätökset ja asiakirjat tiedoksi sähköisesti verotusta koskevissa asioissa ja hyödyntää siten Verohallinnon sähköisen asioinnin palvelua tehokkaasti.

verotusmenettelyssä sovellettaisiin edellä mainitussa sähköisen tiedoksiannon yleissääntelyä koskevassa esityksessä ehdotettavaa sääntelyä verotusmenettelyn erityispiirteet huomioiden. Verotusmenettelyä koskeva erityissääntely on hallituksen esityksen mukaan tarpeen myös sen takia, että yleissääntely sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuudesta rajoittuu ainoastaan luonnollisiin henkilöihin.

2. Suhde perustuslakiin

Hallituksen esityksen säätämisjärjestysperusteluissa esitystä on arvioitu erityisesti suhteessa yhdenvertaisuuden perusoikeussäännökseen sekä hyvän hallinnon vaatimuksia edellyttävään PeL 21 §:ään. Lisäksi esitystä on arvioitu yksityiselämän ja henkilötietojen suojan näkökulmasta. Voin pääpiirteittäin yhtyä siihen, mitä säätämisjärjestysperusteluissa on sanottu. Arvioitaessa esityksen suhdetta perustuslakiin on huomattava, että digitaalinen maailma on suuresti muuttunut ja on edelleen muuttumassa siitä, kun valiokunnassa on aikaisemmin arvioitu sähköistä asiointia hallinnossa.

Hallituksen esityksessä on katsottu, että ehdotetut lainmuutokset voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä, mutta on pidetty tarpeellisena saada asiassa perustuslakivaliokunnan lausunto.

> Erityisesti PeL 21 §:n turvaaman hyvän hallinnon periaatteen kannalta on olennaista, että voidaan varmistaa sähköisen, OmaVerossa toimitettavan tiedoksiannon tehokas toteutuminen, kuten valiokunta on linjannut sähköisentiedoksiannon aikaisemmissa arvioinneissa: ”*Tiedoksiantoa koskeva sääntely toteuttaa erityisesti perustuslain 21 §:ssä säädettyä oikeusturvaa ja oikeutta hyvään hallintoon. Tiedoksianto on tehtävä siten, että vastaanottaja saa oikeuksiensa käyttämiseksi tarvitsemansa tiedot selkeästi, hänelle ymmärrettävinä ja riittävän ajoissa (PeVL 9/2010 vp, s. 2).”*

Esityksen mukaan tiedoksiannosta lähetettäisiin heräteilmoitus verovelvolliselle, jos verovelvollinen on antanut Verohallinnolle sellaisen sähköisen osoitteen, johon ilmoitus voidaan lähettää. Ilmoitus voitaisiin lähettää myös tekstiviestinä, jos Verohallinnolle on annettu tätä varten puhelinnumero. Tekstiviestin käyttäminen herätteenä tiedoksiannosta ilmoittamisessa tehostaisi merkittävästi tiedoksiannon tavoitettavuutta ja samalla myös verovelvollisen oikeusturvaa.

Tiedoksiantojen vastaanottaminen asiointitilille (OmaVero) ei ole esityksen mukaan pakollista. Menettely voi koskea vain henkilöä, joka on ottanut sähköisen asiointijärjestelmän käyttöönsä. Toisaalta henkilö, joka ei halua vastaanottaa tiedoksiantoja asiointitilille, voi ilmoittaa tästä verohallinnolle. Tällöin tiedoksiantoja ei toimiteta hänelle sähköisesti asiointitilille, vaan hänen tiedoksianto-osoitteeksensa ilmoittamaansa osoitteeseen. Verovelvollinen ei saisi tiedoksiannosta ilmoitusta, jos hän ei ole Suomi.fi viestinvälityspalvelun käyttäjä, eikä hän ole ilmoittanut sähköistä yhteystietoa tai puhelinnumeroa Verohallinnolle, vaikka käyttää OmaVeroa. Henkilö voi myös koska tahansa lopettaa asiointitilin käytön, jolloin asiakirjat toimitetaan postitse.

Yhdenvertaisuuden sekä hyvän hallinnon vaatimuksen kannalta onkin olennaista myös, että vaikka ensisijainen tiedoksiantotapa on tarkoitus digitalisoida, asianomaisilla olisi kuitenkin oikeus ilmoittaa, ettei käytä OmaVeroa, jolloin asiakirjat toimitettaisiin (ensisijaisesti) postitse.

Esitykseen sisältyy vaikeaselkoinen menettely paluusta digitaaliseen tiedoksiantomenettelyyn (ja siitä uudelleen luopumiseen) sekä epäselväksi jäävä suhde esitykseen sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 124/2025 vp). Esityksen perusteluissa todetaan, että (tässä esityksessä) ehdotettu sääntely täydentäisi sähköistä tiedoksiantoa koskevaa yleissääntelyä. Verotusta koskevan erityissääntelyn nojalla sähköisen tiedoksiannon piiriin tulisivat käytännössä myös sellaiset luonnolliset henkilöt, jotka käyttävät Verohallinnon sähköistä asiointipalvelua, mutta jotka ovat pyytäneet Suomi.fi-viestinvälityspalvelutilin sulkemista ja siten jättäytyneet yleissääntelyn mukaisen sähköisen tiedoksiannon ulkopuolelle.

> *Sinänsä en pidä ongelmallisena sähköisen tiedoksiantomenettelyn entistä laajempaa käyttöönottoa verohallinnossa, mutta nyt esillä olevien lakimuutosten suhde HE:ssä*

143/2025 vp esitettyihin menettelyihin voi jäädä ihmisille epäselväksi. Tätä ei poista se seikka, että sääntely tämän hallituksen esityksen mukaisissa menettelyissä on osittain päällekkäistä sanotun HE:ssä 143/2025 ehdotetun kanssa. Tämä antaa aiheen pohtia, olisiko ehdotetut muutokset syytä keskittää yhteen esitykseen ja tarvittaessa sisällyttää siihen verohallinnon tarvitsemat erityissäännökset.